

We moeten meer in en buiten het parlement onze beginselen er in hameren, afgedacht daarvan, of er binnenkort eenig succes mee te behalen valt.

Dat was de kracht van Groen, de kracht ook van Kuyper in zijn eerste optreden.

Er kon schier niet aan worden gedacht, dat zij eens zouden bereiken, wat thans is verwerkelijk.

Maar zij worstelden alleen met den zwemgordel der beginselen tegen de politieke branding.

Een paar punten, die niet zoo dadelijk in vervulling zullen gaan, o.a. de doodstraf, hebben we nog wel op ons program van aktie.

Maar de afstand tusschen ons program van beginselen en ons program van aktie is over het algemeen te groot.

We moeten meer opkomen voor het heilige politieke moeten, al lijkt het kunnen ook onmogelijk.

En dat niet, om tegen de Kersten-partij op te bieden.

Doch omdat we niet anders mogen.

Stellig zijn de Kerstenianen voorzigtiger in hun geslacht dan wij. Zelfs valt zekere sluwheid, welke wij niet begeeren, bij hen niet te loochenen. Als „De Banier” dit leest, zal hij wel gaan kermen. Laat hij kermen. Hij zal mogelijk gaan vóór-verduisteren, want voorlichten heeft hij nimmer gedaan. Hij heeft slechts het parool uit: groot zijn de Kerstenen der Rotterdammeren.

Toch hebben zij den moed onrealiseerbare ideeën voor te staan.

Precies als de sociaal-demokraten en de kommunisten.

Dat wekt enthousiasme.

Nu zijn onze beginselen heel anders dan die ideeën.

Ze zijn geen fantasieën.

Ze dragen de werkelijkheid in den knop.

Maar we moeten er toch voor op durven komen, ook in onze aktie, al ligt de verwezenlijking in onberekenbaar ver verschiet.

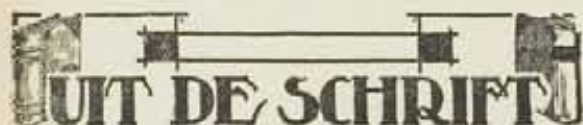
Inzonderheid de beginselen omtrent het sociale probleem moeten met de macht van een grootsche konceptie aan de orde worden gesteld. Zij moeten ingedacht en uitgewerkt. Ze moeten gepropageerd en bezieling wekken.

De sociale kwestie is thans de kwestie.

Daarnaast staan vele andere. Waarom niet opnieuw op organisch kiesrecht aangestuurd? De kans daarvoor verkeken? Neen, verkeken niet. De omstandigheden zijn hoogst ongunstig. Toegestemd. Maar dat mag niet afschrikken. Als we overtuigd zijn, dat het moet, moeten we het ook willen. Energiek willen. Anders komen we het algemeene verschijnsel der slaphoud, dat zich ook bij ons voordoet, niet te boven.

Daarom richt weder op de trage handen en de slappe knieën.

HEPP.

Die bidt.

Want een iegelijk, die bidt, die ontvangt.
Matth. 7:8a.

We zijn het jaar weer begonnen. De goede wenschen hebben geklonken. En we verwachten van het nieuwe jaar misschien heel veel.

We zouden graag zekerheid hebben, dat we ontvingen alles en allerlei, dat we meenen noodig te hebben, ook ontvangen zullen.

Welnu, een iegelijk, die bidt, die ontvangt.

Die bidt..., dat wil zeggen, (die dat echt doet, die met de begeerte van zijn ziel komt tot den Vader, in zelfovergave.

Hier ligt een begrenzing.

We „willen graag” zooveel, maar we willen heel vaak niet bidden; of eigenlijk.... we kunnen er niet om bidden. Omdat we weten, dat ons begeeren.... „eigenlijk”.... toch niet recht is voor God.

Die bidt.... die ontvangt.

Daarin ligt toch ook een voorwaarde.

Laten we maar eerlijk bekennen, dat er van ons bidden vaak zoo weinig terecht komt.

We hebben het te druk om te bidden.

Nee.... niet ons haastig even een gebedje af te ramelen. Maar wel om onze ziel over te geven aan den Heere.

In onze beste uren, ja, dan daalt de stilte om ons, dan komt er wel eens de overgave.

Maar zie, dan ook zien we zoo menigmaal klaar en helder, dat er in ons begeeren zooveel is, dat we voor God niet kunnen brengen. Ons vleesch is er zoo vaak in

en ons puur menscheijk willen. En als we dat los moeten laten, dan kunnen we bidden.

Maar hoe vaak komen we tot zulk bidden?

En toch, dat is 't mysterie: als we zóó bidden, dan ligt er in datgene wat een zelfbeperking voor ons is ook een zelfbepaling Gods.

Wie zóó bidt, die ontvangt.

Dat is het wonder van de overeenstemming tusschen onze overgave aan God en Gods overgave aan ons.

Deze overeenstemming is daar dan ook alleen, waar de zelfovergave van ons is. Wij, met ons hooge, brave, groote „ik”, met onze dierbare begeertjes en vraagjes, moeten onszelf kruisigen. Dat is 't begin, van het ontvangen van alles, waarom we bidden kunnen en mogen.

Zoo is ons gebed, als 't echt is, een zelfcontrole.

Zóó is 't ook een zelfvernietiging.

Zoo is 't ook tot verheerlijking des Vaders.

Maar wie kan zóó bidden?

„Heere, leer ons bidden...”

Wie met Jezus is geboren, wie met Hem is gestorven, wie met Hem is opgewekt, die bidt....

En die ontvangt.

Zóó is 't dan 't beste om biddend de toekomst tegen te gaan.

Dat is stervend.

En dan.... ontvangend.

J. W.

Het Leerboek

IV.

Lijkt het ons een bezwaar, dat het aangeboden Leerboek de dogmatische orde volgt, nog grooter wordt het bezwaar, waar het zich naar een bepaalde dogmatiek richt.

Dat dit metterdaad het geval is, wordt door Deputaten zelf ruiterlijk erkend.

Zij zeggen in hun begeleidend woord: „Omdat de geheele leer der waarheid moest worden behandeld, kwamen Uwe Deputaten voor Vragen, waarin eene beslissing moest genomen worden, hoewel ons bekend is, dat niet allen onder ons daarover gelijk denken. Zoo hebben wij b.v. bij de indeeling van de eigenschappen Gods en bij de logische volgorde van de weldaden in de orde des heils in hoofdzaak het schema gevolgd, dat door prof. Bavinck in den eersten druk van zijn Geref. Dogmatiek ontworpen is”.

Misschien zou men hieruit afleiden, dat alleen op beide genoemde punten de dogmatiek van prof. Bavinck invloed heeft geëffend.

Dat is natuurlijk niet zoo bedoeld en het is ook niet zoo.

Eigenlijk vindt men haast op iedere bladzijde Bavinck terug.

Wij behoeven dat natuurlijk niet tot in alle bijzonderheden aan te toonen.

Met een greep kan worden volstaan.

Op blz. 5 wordt gevraagd: „Van welke middelen heeft de Heere zich bij de bijzondere openbaring bediend”? Antwoord: „Van een drietal; namelijk: verschijning, profetie en wonder. Hier hoort men Bavinck.

Dat de noodzakelijkheid der Heilige Schrift hierin zou moeten worden gezocht, dat wij zonder haar van de genade Gods in Jezus Christus niets zouden weten (bl. 7), is wederom een voorstelling van prof. Bavinck. Volgens anderen is hierin de noodzakelijkheid der bijzondere openbaring gelegen, terwijl de noodzakelijkheid der Heilige Schrift door hen veel meer geprociceerd wordt.

De indeeling van de namen Gods: eigennamen, wezensnamen en persoonsnamen (bl. 8) is wederom van Bavinck afkomstig. Het zal velen zelfs onwennig zijn de eigenschappen, hoedanigheden of deugden Gods besproken te vinden onder het opschrift: „de Wezensnamen” (bl. 9—12) en de Drieëenheid Gods onder dat van „de personeele namen Gods”. Hierbij is het dogmatische trouwens wel sterk op de spits gedreven. In zijn populair werk „Magnalia Dei” houdt prof. Bavinck zelf niet zoo strak aan deze dogmatische konstruktie vast en benoemt hij een paragraaf „De Drieëenheid Gods”.

De Raad des Vredes of het Verbond der verlossing wordt niet bij de leer van den Raad Gods behandeld, maar evenals Bavinck doet hij het genadeverbond (bl. 20).

Bij de Christologie alleen wordt de indeeling van Bavinck voor die der oude dogmatiek prijsgegeven. Toch komt hierbij een punt voor, dat niet zonder bedenking is.

Dat geldt de nederdaling ter helle.

Op de vraag: „Wat beteekent de nederdaling ter helle?” wordt geantwoord: Dat Christus drie dagen in den staat des doods geweest is en de smarten des doods voor ons gedragen heeft.”

Hier hebben de postellers van het Leerboek twee gedachten willen combineren, n.l. die van Bavinck en enkele andere Gereformeerden, dat onder nederdaling ter helle moet worden verstaan het ver-

keeren in den staat des doods en die van Calvijn, onzen Catechismus en verreweg de meeste Gereformeerden, volgens welke de nederdaling ter helle beteekent, dat „mijn Heere Jezus Christus door zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en heilsche kwelling, in welke Hij in zijn gansche lijden (maar inzonderheid aan het kruis) gezonken was, mij van de heilsche benauwdheid en pijn verlost heeft.”

Hier nu wordt vereenigd wat niet kan samengaan.

Immers zou het onjuist zijn te beweren dat Christus gedurende de dagen, dat zijn lichaam in het graf lag, de smarten des doods gedragen heeft. Van het lijden van smart was toen geen sprake. Zijn geest was in de handen des Vaders en boven alle lijden verheven. En zijn ontzield lichaam kon evenmin pijn gevoelen.

Beide gedachten zijn met elkander in strijd.

Dat is nu voor een Leerboek toch een weinig bedenkelijk.

Dan ware het beter partij te kiezen en of met Bavinck te leeren, dat „hel” in het onderhavige geval beteekent staat des doods of met den Catechismus, dat het aanduidt de heilsche kwelling waaraan Hij in zijn lijden onderworpen was.

En indien men voor het eerste koos, zou de vraag rijzen of een tegenstrijdigheid tusschen Leerboek en Catechismus mag worden opgeroepen en of dan niet liever een gravamen tegen onze belijdenis in den Catechismus zou moeten worden ingediend.

Maar genoeg.

Dit Leerboek draagt overal zeer duidelijk het stempel van prof. Bavinck's dogmatiek.

Nu mag het van voldoende bekendheid geacht, dat wij voor niemand in waardeering voor Bavinck's dogmatiek onderdoen. Wij verheugen ons in dit produkt van onvermoeid onderzoek en logische denkkraft. Wij genieten daarin een rijke vrucht van Gods genade.

Doch we mogen ook weer niet eenzijdig worden.

Wij mogen b.v. ook niet vergeten, dat Dr Kuyper ons dogmatische geschriften heeft nagelaten, welke de voormelde eigenschappen niet minder vertoonen.

Niet, dat wij zouden willen, dat in een Leerboek der kerken in plaats van Bavinck Kuyper ware gevolgd.

Dan zou men stranden op dezelfde klip, de klip der eenzijdigheid.

Heel goed begrijp ik, dat Deputaten geen kans zagen om een synthese tusschen Kuyper en Bavinck te treffen. Daarmee zouden ze er trouwens nog niet zijn. Want Kuyper en Bavinck zijn wel onze voortreffelijkste dogmatici uit den laatste tijd, maar wij hebben toch ook nog andere mannen van God ontvangen.

Al hun systemen in een Leerboek te verwerken is niet minder dan een onmogelijkheid.

Maar wel achten we het een mogelijkheid om de geschilpunten weg te werken.

Daarover nader.

Het Vrije Kerklied.

II.

Thans gaat het Rapport na, hoe het in de kerken der Reformatie was gesteld.

Ter vergemakkelijking plaatsen we gespatieerd eenige punten, welke bijzonder de aandacht trekken aan het hoofd van elk deel.

B. De kerk der Middeneeuwen.

Psalmgezing op den achtergrond. — Gemeentegelied afgeschaft. — Schoone kerkliederen kunnen het gemis niet vergoeden.

Over de Christelijke kerk in de Middeneeuwen kunnen we kort zijn. Niet, dat het niet de moeste zou loonen breedvoerig na te gaan, hoe het kerklied zich in deze tijden heeft ontwikkeld, doch voor dit rapport is zulk een onderzoek van minder betekenis, omdat de kerkelijke toestanden in de Middeneeuwen over het algemeen voor onze kerken niet den minsten maatstaf bieden. Bovendien zien wij, dat in deze eeuwen, onder invloed van de besluiten van het concilie van Toledo, het psalmgezing als kerklied der gemeente geheel verdwijnt. Echter is dit feit niet alleen aan bovengenoemd concilie te wijten. De achteruitzetting en overheersching van het psalmgezing door het vrije kerklied is mede een gevolg hiervan, dat Gregorius de Grootte het gemeentegelied heeft afgeschaft, en daarvoor in de plaats gesteld het koorgezing, dat het lied der gemeente geheel verdrong. Bovendien was de taal van het gezing ook de kerkelijke taal, het Latijn, en het sprak vanzelf, dat dit gezing voor de niet-Latijn sprekende bevolking zijn betekenis geheel en al ging verliezen. Al spoedig werden in het Breviarium al meer en meer „menscheijke liederen” opgenomen, en het aantal psalmen en kerkliederen, die Schriftuurlijke liederen waren, werd hoe langer hoe kleiner. De schat der psalmen ging voor het volk verloren. Men kende ze niet meer, en had er geen belangstelling voor. En wel bezat men schoone kerkliederen, zooals b.v. Te Deum laudamus, — of Dies irae, dies illa, — of O caput eructatum — of Stabat mater dolorosa etc., maar al deze zangen konden het gemis van de psalmen niet vergoeden. Ook moesten de vele volksliederen van

relig
geze
sta
eere
refo
inzo
psal
C.
L.
Het
die
eer
zan
vad
Do
on b
Eli
in
tot
een
opge
voor
psalm
aan l
vrije
van
wel
met
symo
ment,
Schri
kann
gebre
Chris
die v
telijke
poëzie
was
en ze
Zwits
vond
vijn
grote
en da
psalm
hij p
Straat
gezag
de ps
hij zel
geblev
Beza
in rijn
men
Maffre
to dan
kerken
verbie
zingen
Luther
omdat
Men m
de Ps
ben in
quedit
chantes
d'iclu
par tou
meilleu
que les
prit luy
les char
met en
chantoi
heeft G
men; j
een be
Onze V
nevens
maal g
kerken
Zacharia
formeer
vermeer
het On
Nieuw
zanghoe
kerken
gebruik
geen en
een uits
zongen
bunde
Fransch
van Mar
schiedde
land doo
Duitsch
vankel
zang nie

1) Zooals
vóór de
2) In z
Cuniza, R
3) In de
Les graces
tenant. Seig
t. VI p.

an Calvin.
ste Geref.
ter hel be-
s door zijn
verschrik-
Hij in zijn
het kruis)
nauwdeid

samengaan.
i dat Chris-
am in het
agen heeft.
een sprake.
s en boven
chaam kon

i strijd.
een weinig
en of met
nderhavige
len Cate-
te kwelling
was.
s, zou de
schen Leer-
eroepen en
egen onze
ten worden

tidelijk het
eid geacht.
r Bavinck's
ons in dit
n 'logische
tjke vrucht

dig worden
Dr Kuyper
aten, welke
der vertoo-

n Leerboek
typer ware

s klip, de

geen kans
per en Ba-
r trouwens
k zijn wel
en laatste
andere man-

verwerken

heid om de

de kerken

gespatieerd
cht trekken

en.

grond. —

— Schoo-

mis niet

ideneuwen

t de moete

de het kerk-

, doch voor

an minder

den in de

onze kerken

endien zien

bed van de

het psalm-

l verdwijnt.

engenoemd

n overheer-

rijke kerklied

is de Groote

n daarvoor

het lied der

was de taal

het Latijn,

oor de niet-

enis geheel

religieus aard, die hij processies enz. werden
gezoogen, verre en verre bij de psalmen achter-
staan en zelfs werden deze liederen niet in den
eeredienst opgenomen. Ook in dit opzicht heeft de
reformatie een grooten omkeer teweeggebracht, en
inzonderheid is het aan Calvin te danken, dat het
psalmgezing weer in eere is hersteld.

C. De kerken der Hervorming.

Luther naast psalmen ook hymnen. —
Het Lutheranisme rijk aan Christelijke
dichters. — Zwinglitegengezang in den
eeredienst. — Calvin voert psalmge-
zing in. — Berijmt ook zelf. — Is de
vader van de „Eenige Gezangen“. —
Door Lobwasser in het Duitsch ver-
taald. — Puriteinen wilden psalmen
onberijmd zingen. — Onder Koningin
Elisabeth ook hymnen in Engeland.

In de reformatie van het kerkgezing, welke leidde
tot het gezang der gemeente, is Luther, die zelf
een machtig en aangrijpend volksdichter was, voor-
opgegaan. Hij gaf echter in het nieuwe gezangboek
voor de gemeente niet alleen enkele uitgelezen
psalmen, maar ook andere liederen, deels lofzangen
aan het Oude en Nieuwe Testament ontleend, deels
vrije liederen, waarbij hij vooral gebruik maakte
van den hymnenschat der oude kerk. Dit hing
wel saam met zijn opvatting van Col. 3:16, dat
met de *psalmi* hier bedoeld waren de psalmen, met
ymni de andere lofzangen van Oud en Nieuw Testa-
ment, met *psalmi* de liederen, die „man ausser der
Schrift an Gott singet, welche man täglich machen
kann“. Later is deze gezangenbundel nog zeer uit-
gebreid. De Lutherse kerk is rijk geweest aan
Christelijke dichters (zoals Gerhard, Gellert e.a.)
die voor den Lutherse gezangenbundel de kost-
elijkste bijdragen op het gebied van de Christelijke
poëzie hebben geleverd. In de gereformeerde kerken
was Zwingli tegen elk gezang in den eeredienst
en zoowel te Zürich als in de andere Duitsch-
Zwitserse kerken, die onder zijn invloed stonden,
vond aanvankelijk geen gemeentezang plaats. Cal-
vin heeft daarentegen veel beter dan Zwingli de
grootste betekenis van den gemeentezang ingezien¹⁾
en daarom van meet af op de invoering van het
psalmgezing in de gemeente aangedrongen. Toen
hij predikant was bij de Franche gemeente te
Straatsburg, heeft hij dan ook terstond het psalm-
gezing ingevoerd, daarbij gebruik makende van
de psalmberijming van Clément Marot, waaraan
hij zelf nog enkele psalmen, die onberijmd waren
gebleven, heeft toegevoegd, welke arbeid later door
Beza is voortgezet, totdat de geheele psalmbundel
in rijm was gebracht. De melodieën bij deze Psal-
men werden geleverd door Maître Bourgeois en
Maître Pierre te Genève. Het is wel aan Calvin
te danken, dat de psalmodie in de gereformeerde
kerken de voornaamste plaats heeft ingenomen. Al
verbiedt Calvin niet uitdrukkelijk om gezangen te
zingen, hij neemt toch een ander standpunt in dan
Luther, want hij stelt de psalmen veel hooger,
omdat ze door den Heiligen Geest geïnspireerd zijn.
Men moet, zegt hij, in zijn Epistre au Lecteur voor
de Psalmberijming niet alleen chants honnestes heb-
ben in den eeredienst, maar ook saintes. „Or ce
quedit S. Augustin est vray, que nul ne peut
chanter choses dignes de Dieu, sinon qu'il ait receu
d'iceluy: parquoy quand nous avrions bien circuy
par tout pour chercher ça et là, nous ne trouverions
meilleures chansons ne plus propres pour ce faire
que les Pseaumes de David; lesquels le saint Es-
prit luy a dictz et faitz. Et pourtant, quand nous
les chantons, nous sommes certains que Dieu nous
met en la bouche les paroles, comme si luy-mesmes
chantoit en nous pour exalter sa gloire“²⁾ Toch
heeft Calvin zich niet alleen beperkt tot de Psal-
men; in zijn uitgave te Straatsburg komen ook voor
een berijming van de Wel des Heeren, van het
Onze Vader en van het Apostolische symbool, be-
nevens den lofzang van Simeon, die na het Avond-
maal gezongen werd³⁾. In andere gereformeerde
kerken heeft men hieraan later nog de lofzangen van
Zacharia en Maria toegevoegd. Zoo is in de Gere-
formeerde kerken het psalmboek, zij het dan al
vermeerdert met deze berijming van de Wet, het
Onze Vader en het Geloofssymbool en enkele
Nieuw Testamentische lofzangen het officiële ge-
zangboek der kerk geworden. Bij de gereformeerde
kerken in Frankrijk was alleen de psalmodie in
gebruik; al komt in de acte der Franche Synodes
geen enkele bepaling over het psalmgezing voor, of
een uitspraak, dat alleen de psalmen mochten ge-
zongen worden, vast staat dat alleen de psalm-
bundel van Genève werd gebruikt. In de niet-
Fransche sprekende landen werd de psalmberijming
van Marot en Beza vertaald en ingevoerd. Zoo ge-
schiedde voor de Gereformeerde kerken in Duitsch-
land door de vertaling van Lobwasser in 1573, en de
Duitsch sprekende Cantons in Zwitserland, die aan-
vankelijk onder Zwingli's invloed van den gemeen-
tezing niet hadden willen weten, voerden nu succes-

¹⁾ Zoals blijkt uit hetgeen Calvin in zijn Epistre au Lecteur
voor de Psalmberijming geschreven heeft.

²⁾ In zijn Epistre au Lecteur, Calvin Opera ed. Baum,
Cunitz, Rouss. t. VI p. 170, 171.

³⁾ In de editie van 1545 staat in het Avondmaalformulier:
Les graces finies, on chante la cantique de Simeon: Main-
tenant Seigneur Dieu; Calv. Opera ed. Baum, Cunitz, Rouss
t. VI p. 199.

sievelijk in het begin der 17e eeuw deze psalm-
berijming van Lobwasser in. Wat Schotland betreft,
werd reeds in de liturgie van John Knox het zingen
van de psalmen voorgeschreven, doch in The first
and second Book of Discipline komt geen bepaling
voor, dat alleen de psalmen mogen gezongen wor-
den. Eerst op de Westminster Synode, waaraan ook
de Schotsche kerken deelnamen, werd de uitspraak
gedaan, dat alleen de psalmen zouden gezongen
worden. Zelfs wilden de strenge puriteinen in Eng-
land nog verder gaan en aangezien een psalmberij-
ming toch weer menselijk werk was, wilden ze,
dat de psalmen onberijmd zouden worden gezongen.
In Engeland zelf was het aan den invloed van het
Calvinisme te danken, dat onder Koning Eduard
het psalmgezing werd ingevoerd; aanvankelijk zong
men ook hier alleen de psalmen, maar onder de re-
gering van Koningin Elizabeth begon men aan de
psalmen enkele hymnen toe te voegen, voor een
deel aan den ouden hymnenschat der kerk ontleend,
later werd het aantal hymnen steeds meer uitge-
breid. In de gereformeerde kerken in Hongarije en
Polen werd de psalmberijming van Genève met de
melodieën overgenomen, maar daarnaast had men
ook „gezangen“. In de Boheemsche kerk had men
aanvankelijk alleen een liederenbundel; het was
wel aan den invloed van het Calvinisme in deze
kerk te danken, dat later daarnaast ook de psalmen
in den eeredienst een plaats kregen.

Hier breken wij af.

Een volgend maal over de Nederlandsche kerken.

— Gereformeerde beginselen. V. (Slot).

Tenslotte nog iets over de hoofdbronnen, waaruit
volgens de publikatie van den Senaat in 1895, de
Gereformeerde beginselen kunnen worden gekend.
Er worden er vier genoemd.

1. die beschouwing over de Heilige
Schrift en die uitlegging van haar inhoud,
waarvan de Belijdenisschriften der Gerefor-
meerde kerken ons getuigenis geven. Hier komen
nog bij; maar als bron van tweeden rang: de
Liturgische Formulieren, de Kerkenor-
deningen en andere synodale beslissingen, de
dogmatische consensus van haar kumdigste
woordvoerders.

2. polemische geschriften met name te-
genover de Roomschen, de Anabaptisten, de Liber-
tijnen, de Socinianen, de Lutherse, de Arminia-
nen, de School van Saumur, de Independenten, de
Cartesianen, de Coccejanen en de Spinozisten.

3. de historie van de Calvinistische
kerken en volkeren en in verband daarmee
a. de beschrijving van toestanden en gewoon-
ten onder invloed van het Calvinisme ontstaan
b. de beschrijving van het leven van Calvinisti-
sche mannen en vrouwen.

4. wat het Calvinisme op wetenschappelijk en
aesthetisch gebied (met name in de poëzie) heeft
geproduceerd.

Overziet men nu deze opgave van bronnen, dan
valt op, dat telkens als bron wordt genoemd de
beschrijving van dit of van dat. Zelfs wordt
als hoofdbron niet aangegeven de Heilige Schrift,
maar: die beschouwing en uitlegging van
haar, welke in de Geref. belijdenisschriften is uitge-
drukt. Hieruit volgt, dat de bronnen reeds een
min of meer gereeden vorm moeten hebben, zekere
formuleering moeten bieden, willen ze voor de Ge-
reformeerde beginselen te gebruiken zijn. En hierna
volgt weer, dat hierbij wordt teruggekeerd naar
de opvatting van Gereformeerde beginselen als be-
ginselen van onderwijs.

Vervolgens kan men uit deze vermelding van
bronnen zien, dat de bronnen voor de theologie
rijklijk vloeien maar wat de andere wetenschappen
betreft vrij schaarsch zijn. Bovendien staan de
beschrijving van toestanden en zeden onder in-
vloed van het Calvinisme gevormd en biografieën
van Calvinistische mannen en vrouwen als bronnen
in waarde ver beneden de belijdenisschriften. En
wat het Calvinisme buiten de theologie om weten-
schappelijk heeft gepresteerd is betrekkelijk gering,
omdat het onderwijs in die andere vakken aan onze
landshoogescholen bijna van meet af onder de dik-
tatuur van het Humanisme stond. Waar is onze Cal-
vinistische filosofie, waar ons Calvinistisch staats-
recht, waar onze Calvinistische natuurwetenschap?
Sinds de oprichting der Vrije Universiteit wordt
hieraan gearbeid, maar van vroeger is ons niet
zoo heel veel overgeleverd. Daarom moeten teite-
lijk die bronnen van de Gereformeerde beginselen
— men vergeve ons de beeldspraak — nog gepro-
duceerd worden.

Elke voorstelling alsof men reeds spoedig een
formuleering van Gereformeerde beginselen voor
heel de wetenschap kan tegemoetzien, dient als een
illusie te worden afgewezen.

Er moet eerst nog veel en hard, tot in het zweet
des aanschijns toe gewerkt worden.

Gelukkig echter, dat achter de reflexieve Gere-
formeerde beginselen, hier bedoeld, de intuïtieve
werken.

Anders zou het er treurig uitzien.

Het zijn de gereformeerde voelers, welke ook
bij de beoefening der wetenschap en niet alleen
in het dagelijksch leven, behooren te worden uit-
gestoken.

— „Bindend advies“. II.

Om de betekenis van het kerkelijk advies te
bepalen, hebben we de Kerkenorde, in deze de beste
autoriteit, zelf laten spreken.

En wat bleek?

Dat advies niet gebruikt wordt in den zin van
een raad, welken men ter harte kan nemen, maar
ook ter zijde kan leggen.

Met een advies in independentistischen zin heeft
deze uitdrukking in onze Kerkenorde alzo niets
gemeen.

Ge kunt als ge in moeilijke omstandigheden
verkeert, den raad van een vriend inwinnen; maar
gij blijft altoos vrij om hem op te volgen of niet.
Zoo dachten de Independenten ook over het ker-
kelijk advies.

Maar de Gereformeerde Kerkenordeningen niet.

Wanneer een plaatselijke kerk een Dienaar des
Woords verkiest zonder „advies van de Classe“
is zulk een verkiezing onwettig.

Wanneer Dienaren des Woords hun dienst voor
een tijd onderlaten zonder „advies des kerkeraads“
plegen zij desertie en moeten als deserteurs behan-
deld.

Wanneer ergens een kerk tot openbaring zou
worden gebracht zonder „advies der Classe“, kan
deze niet als Gereformeerde kerk worden erkend.

Wanneer iemand zou worden afgesneden zonder
„advies der Classe“ zou die afsnijding ongedaan
moeten worden gemaakt.

Zoo zouden we kunnen voortgaan.

Advies is in den kerkrechtelijken zin altijd een
bindend besluit.

De Kerkenorde wijst dit onomstootelijk uit.

Slechts één geval schijnt hierop een uitzondering
te maken en wel artikel 42, dat bepaalt: „waar
in een kerk meer Predikanten zijn dan één, zul-
len ook zij, die niet volgens het voorgaande arti-
kel afgevaardigd zijn, in de Classe mogen verschij-
nen en adviseerende stem hebben.“

Met adviseerende stem is hier natuurlijk bedoeld
dat zij in de Classe mogen spreken, maar dat hun
stem in geen enkel opzicht beslissend is.

Adviseerende stem staat hier tegenover keurstem.
Daaruit mag echter niet gekonkludeerd, dat in
onze officiële kerkelijke taal advies evenzeer een
niet bindend karakter draagt.

Want men lette even op de geschiedenis van dit
artikel.

De tegenwoordige redaktie dateert eerst van
1905.

Vóór dien tijd stond „adviseerend“ er niet in.

Hier wordt deze term dan ook gebezigd in af-
wijking van het doorlopende kerke-
lijke spraakgebruik.

En om misverstand af te snijden, zou het dunkt
ons overweging verdienen om bij de eerste de
beste herziening van onze Kerkenorde dit artikel
even onder handen te nemen.

„Adviseerend“ behoort o.i. hier door een woord
vervangen, waarin „advies“ niet ten grondslag ligt.
Niemand moet zich op dit artikel kunnen be-
roepen om het bindend karakter van het kerkelijk
advies te betwisten.

Ook dit raampje, waardoor het Independentisme
zou kunnen binnenklimmen, moet stevig gesloten.

— Statistiek van uitgebrachte beroepen in 1929.

Een van onze lezers zendt ons een statistiek
van de beroepen, welke in onze Kerken in het jaar
1929 op predikanten en kandidaten zijn uitgebracht.
Wij stellen dezen arbeid, waaraan waarlijk geen
geringe moeite is verboden, zeer op prijs.

Reeds eer wezen we erop, dat de kerkelijke statis-
tiek onder ons nog niet die plaats inneemt, waarop
ze aanspraak heeft.

Al mag naar statistischen maastaf niet de geeste-
lijke welstand in onze kerken worden gemeten, toch
zegt deze voor den geestelijken welstand wel iets.

Van hooge waarde zou het b.v. zijn, indien onder
ons een statistisch kerkelijk centraal-bureau kon
worden gevormd, waar allerlei gegevens werden bij-
eengezameld, b.v. hoeveelen er zich uit andere ker-
ken bij onze kerk voegden, welk percentage daarvan
op rekening mag worden gesteld van den zegen op
den evangelisatie-arbeid, hoeveelen er met de ge-
meenschap onzer kerken braken, met hoeveelen onze
kerken worden vermeerderd door den doop en met
hoeveelen verminderd door overlijden, hoeveelen er
kwamen tot belijdenis des geloofs en op welken
leeftijd, hoeveel er door onze kerken werd opge-
bracht voor gespecificeerde doeleinden enz.

Indien het geestelijk belang hiervan werd gevoeld,
zou dit kerkrechtelijk zeer wel te regelen zijn.

Konden we slechts zoover komen, dat hiervoor
in elke classis een korrespondent werd aangesteld,
die ons de gegevens verschafte, dan zou ons blad
gaarne bereid zijn het overige werk op zich te
nemen.

Wij spreken deze gedachte nogmaals uit, omdat
ideeën zich gewoonlijk eerst door herhaling plegen
baan te breken.

Intusschen zijn wij onzen geachten lezer ten
zeerste dankbaar voor wat hij presteerde.

Hij blijkt de ware statistische ader te bezitten.
Mocht hij misschien zulke statistieken over de
laatste vijf, liever nog over de laatste tien jaren
hebben opgesteld, dan zal hij ons verplichten, wan-
neer wij ook die van hem mogen ontfangen.

Vergelijking van de statistieken over een niet te klein aantal jaren stelt in staat conclusies van verder strekking te trekken.

Met name zou dit van gewicht kunnen zijn om na te gaan hoe de praktijk der nieuwe emeritaats-regelingen werkt.

Geven we nu echter het overzicht, dat ons over het jaar 1929 werd geboden.

Er zijn in 1929 uitgebracht 278 beroepen (vorig jaar: 396), waarvan 151 op predikanten en 127 op candidaten. (Vorig jaar resp. 210 en 186). Van de beroepen, waarvan op 31 Dec. de uitslag bekend was, zijn er 87 aangenomen. Wat den leeftijd der beroepen predikanten betreft, de jongste was 25, de oudste 59 jaar.

Een predikant uit N.A. (Hills) ontving 3 beroepen. Zijn leeftijd is mij niet bekend. Trek ik deze 3 van 151 af, dan zijn er van de 148 beroepen uitgebracht op een predikant van:

25 jaar:	1	30 jaar:	2	47 jaar:	2
26 "	1	37 "	1	49 "	3
27 "	8	38 "	1	51 "	4
28 "	7	39 "	1	52 "	1
29 "	18	40 "	4	53 "	1
30 "	19	41 "	5	54 "	1
31 "	14	42 "	2	56 "	1
32 "	8	43 "	1	57 "	1
33 "	13	44 "	5	58 "	1
34 "	10	45 "	1	59 "	2
35 "	7	46 "	2		

In hoever het verminderd getal beroepen in verband staat met den verminderden predikantennoed, valt niet met zekerheid hieruit af te leiden.

Maar het vermoeden, dat het ermee in verband staat, is alleszins gewettigd.

Ook blijkt hieruit, dat dit jaar predikanten tot in hun 60ste levensjaar beroepbaar werden geacht. Wij meenen dat dit wel eens anders is geweest.

Predikanten tusschen de 27 en 35 worden het meest begeerd.

Een bepaalde oorzaak, waarom zij, die tusschen de 35 en 40 stonden, minder in aanmerking kwamen dan die boven de 40 zal wel niet bestaan.

Eerst na de 51 jaar trad stabiele vermindering in.

Maar nog eens: de cijfers over één jaar leenen zich niet tot typeerende gevolgtrekkingen.

Evenwel blijven ze interessant.

HEPP.

„Het groote mysterie" door G. C. Hoogwerff.

Niet lang geleden nog schreef ik over een toen nieuw-verschenen boek van den heer G. C. Hoogwerff: „De Profetie", dat op betrekkelijk korten termijn een voorganger had in „De Gave Gods", het mooie verhaal over de pestepidemie, die in 1620 Amersfoort teisterde — en nu is er alweer

POPULAIR-WETEN — SCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over den „masjaal" bij Christus: een illustratie.

II.

Wij besloten ons voorgaand artikel met de opmerking, dat de „masjaal" bij Christus een instrument is van het (schiftings)gericht.

Zoo vaak toch Christus in raadselen spreekt, dwingt Hij de menschen, door die raadselspreuk; Hij dwingt hen, voor den dag te komen gelijk zij zijn. De masjaal schift, zuivert, haalt uit de menschen water in hen zit.

Immers, de reactie op de masjaal-rede, is tweeledig.

Voor ieder, die ze aan te hooren krijgt, is zij zonder nadere uitlegging een raadsel. Maar nu is dit het verschil:

Iemand, wiens hart waarachtig hongert naar de waarheid, en die met den Prediker van het Oude Testament eerlijk snakt naar het licht, en ook in de diepte van zijn eenzaam wezen hoopt op het goddelijk Woord, dat alle zijne vragen kan beantwoorden en de ziel van den vrager te rusten leggen, — zóó iemand zal bij zichzelf zeggen: ik heb hier in mijn handen een slot, dat ik niet openwerken kan; het is een geheimsloot. Maar ik weet het: Christus heeft den sleutel. Ik zal zoo dadelijk naar Hem toegaan, en Hem vragen, wat Hij van mij wil; welke prediking Hij voor mij in den masjaal verborgen heeft. Dat is de gang van den discipel, die smeecken komt: „verklaar ons de gelijkenis."

Maar anderen zijn er, die den tegenover gelezen kant uitgaan met hun verborgen gedachten. Zij ervaren óók, dat zij met Jezus' woorden niet klaar komen. En, daar zijn zij heimelijk blij mee; want zij willen eigenlijk niet met Hem gereed komen. Zij willen tenminste niet door Hem gereed komen met Zijn persoon en leer. En nu gebruiken zij het feit van Zijn raadselspreken

een jonger werk van dezen vruchtbaren schrijver: „Het groote mysterie".

Veelheid van productie is wel eens een gevaar, omdat hij een te groote breedheid van het werk de diepte licht verloren gaat. Snelheid van tempo leidt dan tot oppervlakkigheid van inhoud. Maar bij iemand als de heer Hoogwerff behoeven we die dreiging geen oogenblik te vreezen. Zijn eigenaardige zin voor historie en het wel-overwogen van alles wat hij schrijft zijn de waarborgen, dat het bekende woord multa non multum van zijn werk niet geldt, en wie de bovengenoemde boeken kent, weet, dat ze ieder voor zich een eigen waarde hebben en allerminst oppervlakkig zijn. Veelzeggend is dus in de betrekkelijke veelheid van Hoogwerff's boeken een reden tot verheuging, en dat te meer, omdat er uit blijkt, dat de krachten van dezen auteur, die reeds tot hoogen leeftijd gekomen is, nog frisch zijn.

Reeds eerder merkte ik op, dat we in de boeken van den heer Hoogwerff een betekenend bezit hebben aan goede, verrijkende lectuur. Literaire kunst in den strikten zin bieden ze niet, maar ze bezitten wel uitnemende qualiteiten van taal en stijl, zijn zuiver van compositie en rijk aan inhoud en behooren aldus tot het beste van wat aan verhalende lectuur in dezen tijd geboden wordt. En dan verhalende stichtelijke lectuur. Want ze worden immer gedragen door de Christelijke levensovertuiging van den Auteur en doen over het historisch gebeuren, dat ze meestal teekenen, hooger licht stralen. De heer Hoogwerff kent de historie goed en elke periode, die hij als omgeving leekent rondom het gebeuren, waarvan hij vertelt, heeft hij grondig onderzocht, maar de feiten zijn hem meer dan feiten alleen, ze zijn hem daden Gods, blijken, dat Gods hand den loop der dingen bestiert en dat doet hij altijd duidelijk uitkomen ook. Daarom vooral zijn z'n boeken een bezit aan verrijkende lectuur, waarvoor we dankbaar zijn.

Het nieuwste verhaal, dat we in dit artikel willen behandelen, „Het Groote Mysterie" is van dit alles een voortreffelijke proeve. Zeker niet het mindere van de voorafgaande, is het een nieuw bewijs, dat de heer Hoogwerff tot veelheid van productie in staat is, zonder dat daaronder de waardij van die productie lijdt.

't Is een eigenaardig aantrekkelijke stof, die ons hier wordt geboden. 't Verhaal leidt n.l. terug naar den tijd van de eerste Christengemeenten in de dagen van Paulus' prediking. En hoofdfiguur is Onesimus, dien de Apostel in zijn brief aan Philemon noemt zijn zoon dien hij in zijn banden heeft geteeld.

De schrijver verwijst dan ook in een voorwoord naar de brieven aan de Colossenzen en aan Philemon als de hoofdbron van zijn verhaal en noemt exegetische studiën en historisch materiaal, waaruit hij zijn nadere gegevens heeft geput. Zoo brengt hij een wel-gefundeerde, maar vooral ook boeiende en zeer leerzaam verhaal.

Onesimus is de getrouwe en geliefde slaaf van Philemon en diens vrouw Appia, die in hun huis

als een argument voor de beëindiging van hun arbeid in het oplossings-zoeken. Zij keeren den masjaal tegen den Christus zelf, die hem gaf, want zij vinden het een heerlijk privilege, te kunnen zeggen: Hij sprak zoo onduidelijk, ik moest mij zelf wel onderwijzen. Ze vinden het een gansch vervroolijking ontdekkende, te kunnen zeggen: Hij gaf mij een raadsel, d.w.z. hij liet mij in een cirkel ronddraaien, in een doolhof, waar ik niet uitkwam; dus ben ik zonder eenige schuld mijnerzijds in mijn eigen vicieuze cirkel gebleven. Zij zijn zóó blij, dat het raadsel hun een zeker excuus geeft, dat zij vergeten, hoe Hij den draad in handen geven kan en wil, om uit den vicieuze gedachtencirkel uit te komen! Zij hebben een slot, en het is een geheimsloot, en wat Hem betreft, Hij gaf den sleutel nog niet af. En daarom nemen zij de vrijheid, op eigen manier aan 't vreemde slot te peuteren en te morrelen, teneinde alzoo vast te kunnen houden aan hun eigen wijsheid en aan hun eigen valsche wetenschap.

En let op, dan wordt er weer ergens een gebed gedicht: een „gebed van den onwetende". Neen, ik noem den naam van Multatuli niet, want waar ter wereld wordt het „gebed van den onwetende" niet gedicht? Elke masjaal van Jezus haalt geboden uit de menschen: tollenaarsgebeden en verhoefte geboden van „onwetenden," maar die verschrikkelijk blij zijn, dat ze God kunnen verwijten, dat Hij Zijn zoon eens heeft verduisterd; juist toen hebben zij hun been gebroken over een steen des aanstoots!

O ja, indien deze menschen eerlijk waren tegenover den Christus, dan zouden zij Hem willen vragen: wat bedoelt Gij, verklaar U nader. Dit moet zelfs hij doen, die graag Jezus zou willen veroordeelen als den grooten ijdel-spreker in de wereld. Maar, als men Christus niet zelf Zijne eigen spreken toestaat te verklaren, dan gebruikt men het raadsel, dat Hij stelt, ten onrechte als een „argument" voor het blijven in den nacht der onwetendheid. Alle z.g. „gebeden van onwetenden", ze klagen over den masjaal, maar zijn er

te Colosse de christenen in bijeenkomsten ontvangen. Onesimus maakt die uren van gebedsoefening en gemeenschap mee, maar voor zijn ziel kan hij geen rust vinden. Hij hoort het gepredikte, maar het heeft geen vat op hem, hoewel hij van de waarheid niet afkeerig is.

Zijn liefde voor Iras, de dochter van Meneb, een Phrygiër brengt hem een tijdlang verder van het goede spoor. Deze Meneb wil n.l. van een verbintenis van Onesimus met zijn dochter niets weten, omdat hij geen Phrygiër is. En dan, om dat in rechten te worden, laat Onesimus zich vinden voor den dienst van de godin Kybele en Attis, haar zoon. Hij kan ingewijd worden tot „myste" (gewijde), als hij een bedrag van 5 minen (ongeveer f 200) stort. Dit geld ontvreemdt hij aan zijn meester, en nu ontvangt hij de wijding onder zeer afmattende, geheimzinnige ceremoniën.

Maar als Meneb, die zijn diefstal vermoedt, hem nu nog met minachting blijft bejegenen, en de daad, die hij jegens zijn goeden meester heeft begaan, hem benaauwt, vooral ook als de dienst van Kybele zijn innerlijke onrust vergroot, besluit Onesimus naar Paulus te gaan, over en van wien hij veel heeft gehoord.

Na veel wederwaardigheden, die in hun boeiende beschrijving een belangwekkend element van het verhaal vormen, vindt hij den Apostel in Caesarea. En nu ontstaat al spoedig een nauw contact tusschen den gevangene en zijn jongen vriend, zoo, dat Onesimus' hart geheel opengaat voor het gebed door Paulus gepredikt wordt. En deze ziet straks in hem een voortreffelijk helper in den dienst des Evangelies, en zendt hem terug naar Colosse. Daar wordt hij, op Paulus schriftelijke voorspraak, weer door Philemon aangenomen en in zijn eere hersteld. En als Meneb door een aarbeving om het leven is gekomen staat ook aan zijn liefde voor Iras niets meer in den weg en samen met haar, die door Appia vriendelijk is ontvangen, wijdt hij zich aan den dienst, hem door Paulus bevolen. Hij wordt de voorganger van de gemeente te Colosse, straks, als de gemeente te Ephesus hulp en leiding behoeft, gaat hij daar heen om er vele jaren een gezegenden arbeid te verrichten en eindelijk reist hij naar Rome, waar Paulus door Nero is gedood, om tegenover den Caesar van Christus en zijn dienst te mogen getuigen.

Uit dit overzicht van den inhoud blijkt, dat dit boek de verhalende toelichting is van Paulus' woord aan Philemon, dat Onesimus zijn zoon is, dien hij in zijn banden heeft geteeld, en dat deze te voren onnutte nu zeer nut geworden is tot den dienst. En leest men de betreffende verzen nog eens over, dan zal men verschillende nadere gezegden van den Apostel in het licht van wat hier wordt verhaald beter verstaan.

Dat is nu het mooie en aantrekkelijke van dit boek. En dan vooral, omdat nergens een bij zulke stof dreigende fantasiezucht tot mooi-makerij voert, doch alle lijnen zich samentrekken op het eenige, groote punt, dat van deze geschiedenis het stra-

heimelijk hij mee; de dichters van die „gebeden" noteeren het in hun notitieboekje, dat hun straks te pas zal komen in het jongste gericht: laat God maar wachten.

Dus is het Gods wil-tot-crisis, tot schifting, die den masjaal in de wereld werpt. Het hart wordt er aan openbaar; vriendschap en vijandschap moeten zich nu nader verklaren.

* * *

En nu de rekening opgemaakt.

Wie zijt gij, menschenkind, wie zijt gij, dichters van geboden van onwetendheid, wie zijt gij, dat gij den masjaal in 't oordeel brengt tegen den Christus? Wie zijt gij, dat gij om den masjaal Christus' profetie durft loochenen? Mag 'die masjaal u het beven, het sidderen verleeren? Maar neen, — juist in Christus' mond is de masjaal een ding om voor te beven, een mysterie, waarin de openbaring niet bedekt wordt, alsof zij nimmer openbaar wou wezen, doch een mysterie, waarin de openbaring juist uitroept, dat zij heel duidelijk bekend geworden is. De masjaal loochent niet de klaarblijkelijkheid van Jezus' onderricht, doch onderstelt die juist, en dringt u terug naar het asyl, waar ge te haastig uitgelopen zijt: het asyl, waar de klare Profetie óók als de Gode Herder sprak met uw vermoede ziel een woord te rechter tijd. Indien Christus alleen in raadselen sprak, dan ware Hij niet het brood uit den hemel; dan zou de hongerende ziel van den Prediker bij Hem geen verzadiging ontvangen. Maar nu Hij Zijn masjaal alleén dáár spreekt, waar Hij eerst in woord en in daad zichzelf duidelijk geopenbaard heeft, en immer bereid blijft, elken eerlijken vrager antwoord te geven, nu is deze masjaal een vreeselijk ding. Want Christus neemt u uit het volle licht van Zijn zoon, 'smiddags om twaalf uur, even mee in de donkere kamer, en vraagt dan: gij hebt nu gezien, dat het licht er is; wat wilt gij nu: licht of duisternis? In den masjaal wekt Christus honger, een bewust gevoel van onzekerheid. Ja, een bewust gevoel van onzekerheid. En daarom is

lend
lijk
„dat
aard
zoo
van
Zijn
De
dat
king
en i
is d
over
hem
vel
dan

En
haal
teller
Wan
figu
toch
Apos
ven
kleur
Aute
artike
boek
sticht
aand
voorn
schies
jeugd
ook i
den l
Ik
en ge

U

U

Om
landse
werd
getrode
In h
kelaar
dere b
tjd, da
er reed
daarme
Raad b
In h
reidend
moge k

de mas
die var
van de
dreigt
zijn kw
masjaal
óók v
den ma
heid v
voor h
steden
ander z
te meer
opschri
bij nee
die twe
wel leer
Dus
schatti
verbo
masjaal
duidelijk
borgen
ten, dat
buiten b
met ras
als prof
en van
duurd, s
de binn
duurd r
demoner
ik niet
gaan, w
wen, er
Hij zich
profetise
beroepen
is klaar
openba
thans
maakt h